

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Τροποποιήσεις διατάξεων της δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις»

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο (Νσχ) το οποίο κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων την 05.04.2017 ως επείγον σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 110 παρ. 1 ΚτΒ, όπως διαμορφώθηκε από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, αποτελείται συνολικώς από δώδεκα (12) άρθρα. Με αυτά τροποποιείται και συμπληρώνεται η κείμενη νομοθεσία σχετικώς με την προστασία των δασών (ιδίως ο ν. 998/1979 «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας») και ρυθμίζονται συναφή θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Ειδικότερα, το άρθρο 1 του Νσχ προβλέπει ότι η υποχρέωση του δικαιούχου της επέμβασης σε δασική περιοχή εμβαδού έως και τεσσάρων στρεμμάτων συνίσταται μόνο στην καταβολή δαπάνης για την υλοποίηση της αναδάσωσης. Σε περίπτωση μη εξεύρεσης έκτασης προς αναδάσωση ή δάσωση, ο δικαιούχος της επέμβασης είναι υποχρεωμένος να προβεί σε δασοκομικές εργασίες ή στην εκτέλεση έργων βελτίωσης ή και προστασίας επί των υποδεικνυόμενων από τη δασική υπηρεσία εκτάσεων, σύμφωνα με τα εκεί ειδικότερα οριζόμενα.

Με το άρθρο 2 του υπό ψήφιση Νσχ ρυθμίζονται ζητήματα τα οποία αφορούν τη γεωργική εκμετάλλευση εκτάσεων δασικού χαρακτήρα και ιδίως όσων εκχερσώθηκαν προ του έτους 1975 και διατηρούν τη χρήση αυτή μέχρι σήμερα, και ορίζεται ειδικότερα ότι επιτρέπεται εντός αυτών, εφόσον έχουν διατεθεί για γεωργική καλλιέργεια, να κατασκευάζονται έργα που εξυπηρετούν ανάγκες τους όπως, π.χ., δεξαμενές νερού, γεωτρήσεις, μετρητές Δ.Ε.Η., υπόστεγα, κ.λπ.. Ακόμη, προβλέπεται το τίμημα εξαγοράς των ανωτέρω εκτάσεων από τους καλλιεργητές στο $\frac{1}{4}$ της αντικειμενικής αξίας ή της αγοραίας αξίας, όπου δεν έχει καθοριστεί αντικειμενική αξία. Παρέχεται η δυνατότητα στους καλλιεργητές των ανωτέρω εκτάσεων είτε να καταβάλλουν το τίμημα εξαγοράς σε εκατό, κατ' ανώτατο όριο, μηνιαίες δόσεις ύψους τριάντα ευρώ κατ' ελάχιστον, ή να ζητήσουν την έκδοση της προβλεπόμενης απόφασης έγκρισης επέμβασης, σε περίπτωση που δεν επιθυμούν την κατά τα ανωτέρω εξαγορά.

Περαιτέρω, στο υπό ψήφιση άρθρο 3 του Νσχ, προβλέπεται ότι στις επιτρεπόμενες εντός δασικών, δημόσιων χορτολιβαδικών και των οριζόμενων βραχωδών εκτάσεων εγκαταστάσεις, περιλαμβάνονται εφεξής και οι χερσαίες εγκαταστάσεις μονάδων υδατοκαλλιέργειας με τις συνοδευτικές και υποστηρικτικές εγκαταστάσεις αυτών, και αίρεται η απαγόρευση εγκατάστασης των επιτρεπόμενων μονάδων σε δάση και δασικές εκτάσεις εντός ή πέριξ τουριστικών περιοχών ή λουτροπόλεων ή πέριξ αρχαιολογικών εν γένει χώρων. Ακόμη, επιτρέπεται η κατασκευή εγκαταστάσεων και υποδομών αστεροσκοπείων ιδιοκτησίας του Δημοσίου, ν.π.δ.δ. ή άλλων φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα και των συνοδών έργων αυτών (έργα οδοποιίας), σε δάση, δασικές και δημόσιες χορτολιβαδικές και βραχώδεις εκτάσεις. Υφιστάμενες εγκαταστάσεις και υποδομές των ανωτέρω φορέων, υποχρεούνται, εντός της τασσόμενης προθεσμίας, να λάβουν σχετικές εγκρίσεις ή πράξεις. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω προθεσμίας αναστέλλεται η έκδοση και εκτέλεση τυχόν εκδοθειςών διοικητικών πράξεων αποβολής, επιβολής διοικητικών προστίμων κ.λπ.

Με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Νσχ, τροποποιούνται οι ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν στις εκτάσεις που εκχερσώθηκαν για γεωργική εκμετάλλευση κατά το διάστημα από 11/6/1975 έως 7/3/2007, χωρίς άδεια από τη δασική υπηρεσία, και διατηρούν τη χρήση αυτή μέχρι σήμερα. Ειδικότερα: επιτρέπεται εντός των ανωτέρω εκτάσεων να κατασκευάζονται έργα που εξυπηρετούν ανάγκες της γεωργικής καλλιέργειας (δεξαμενές νερού, γεωτρήσεις, μετρητές Δ.Ε.Η., υπόστεγα, κ.λπ.). Ακόμη, οι κάτοχοι –

καλλιεργητές των προαναφερόμενων εκτάσεων υποχρεούνται στην καταβολή, εκτός του προβλεπόμενου κατά το άρθρο 45 παρ. 8 του ν. 998/1979 χρηματικού ανταλλάγματος, και αντισταθμιστικής δαπάνης, προκειμένου να υλοποιηθεί η δάσωση ή η αναδάσωση. Το οριζόμενο συνολικό τίμημα, ήτοι αντάλλαγμα χρήσης και δαπάνη αναδάσωσης μπορεί να αναπροσαρμόζεται κατόπιν έκδοσης Κοινής Υπουργικής Αποφάσεως, και καταβάλλεται σε μηνιαίες δόσεις, των τριάντα ευρώ, κατ' ελάχιστον έκαστη. Το ποσό της δαπάνης αναδάσωσης κατατίθεται υπέρ του Πράσινου Ταμείου και διατίθεται αποκλειστικά για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Μετά την εξόφληση του προαναφερόμενου ανταλλάγματος, εκδίδεται σχετική διαπιστωτική πράξη αλλαγής χρήσης της έκτασης, η οποία μεταγράφεται στο οικείο Υποθηκοφυλακείο ή καταχωρίζεται στο οικείο Κτηματολογικό Γραφείο ατελώς. Για τη μεταβίβαση της χρήσης των εν λόγω εκτάσεων εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί κτήσης ακινήτου με σύμβαση, και για τη μεταγραφή στο οικείο Υποθηκοφυλακείο ή την καταχώριση στο οικείο Κτηματολογικό Γραφείο της σχετικής πράξης, καταβάλλονται μόνον τα πάγια τέλη του άρθρου 17 παρ. 1 του ν. 3226/2004. Επίσης, κατ' εξαίρεση της κείμενης νομοθεσίας, για τις ανωτέρω εκτάσεις για τις οποίες αποδεικνύεται ότι είναι εντεταγμένες στο ΟΣΔΕ, αντί της απαιτούμενης οικονομοτεχνικής μελέτης, συντάσσεται σχετική γνωμοδότηση από την αρμόδια δασική αρχή, κατά τα οριζόμενα. Για τις εν λόγω εκτάσεις, επίσης, αρκεί, αντί της έκδοσης πράξης χαρακτηρισμού, η διαπίστωση από τη δασική υπηρεσία της μορφής που είχε η έκταση πριν από την εκχέρωση, προκειμένου να υπολογισθεί το αντάλλαγμα χρήσης. Τέλος, αναστέλλεται η λήψη και εφαρμογή διοικητικών πράξεων και πρωτοκόλλων για την προστασία των προαναφερόμενων εκτάσεων κατά το οριζόμενο χρονικό διάστημα, καθώς και η κήρυξη των αιτούμενων εκτάσεων ως αναδασωτέων κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα.

Στο άρθρο 5 του Νσχ ορίζεται ότι για τις επιτρεπόμενες επεμβάσεις σε δάση, δασικές εκτάσεις και τις δημόσιες εκτάσεις των οριζόμενων χορτολιβαδικών και βραχωδών ή πετρωδών εκτάσεων σε ημιορεινά, ορεινά και ανώμαλα εδάφη απαιτείται η έκδοση πράξης χαρακτηρισμού ή ο απεικονιζόμενος χαρακτήρας αυτών ή η μορφή τους στον δασικό χάρτη, κατά περίπτωση. Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα πρόσληψης, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών διατάξεων, από την ΕΚΧΑ Α.Ε. προσωπικού με σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω δαπάνη μισθοδοσίας θα συμπεριλαμβάνεται στον εκάστοτε προϋπολογισμό της ΕΚΧΑ Α.Ε. Περαιτέ-

ρω, προβλέπεται ότι οι ισχύουσες διατάξεις σχετικά με την επεξεργασία των αντιρρήσεων επί των δασικών χαρτών και την κύρωσή τους δεν εφαρμόζονται σε εκτάσεις που αποτελούσαν δάση, δασικές ή χορτολιβαδικές εκτάσεις κατά το παρελθόν και ήδη καλλιεργούνται ως γεωργική γη, υπό την προϋπόθεση ότι είναι εντεταγμένες στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (Ο.Σ.Δ.Ε.).

Με το άρθρο 6 του προτεινομένου νομοσχεδίου ρυθμίζονται ζητήματα σχετικώς με τους αγρούς που άλλαξαν μορφή (εκτάσεις που δασώθηκαν μεταγενεστέρως των αεροφωτογραφιών του 1945 ή του 1960 και επί των οποίων το Δημόσιο δεν θεμελιώνει δικαιώματα κυριότητας βάσει τίτλου, κ.λπ.), καθώς και ζητήματα χαρακτηρισμού των εννοιών των χορτολιβαδικών εκτάσεων.

Με τις διατάξεις του άρθρου 7 καταβάλλεται στους δασικούς υπαλλήλους, κατά την έννοια του άρθρου 39 του ν. 1845/1989, οι οποίοι διανυκτερεύουν στην ύπαιθρο για την εξυπηρέτηση της δασοπροστασίας που εκτελείται και οποιωνδήποτε ειδικών προγραμμάτων αυτής που εκτελούνται, από τις Δασικές Υπηρεσίες, ολόκληρη η ημερήσια αποζημίωση της παρ. 1 του άρθρου 11 της υποπαράγραφου Δ.9 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, με ανώτατο όριο τις σαράντα πέντε διανυκτερεύσεις κατ' έτος, για λόγους αποτελεσματικής προστασίας των δασών και εύρυθμης λειτουργίας των δασικών υπηρεσιών κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, και ρυθμίζονται ζητήματα αφορώντα δαπάνες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί για τους προαναφερθέντες σκοπούς από 01.01.2016 και έως την έναρξη ισχύος του υπό ψήφιση νομοσχεδίου.

Με το άρθρο 8 του προς ψήφιση Νσχ αναγνωρίζεται από το Ελληνικό Δημόσιο δικαίωμα πλήρους κυριότητας, νομής και κατοχής του Δήμου Ιωαννιτών επί συγκεκριμένων γεωτεμαχίων και προβλέπεται η ατελής καταχώριση του εν λόγω τίτλου στο κατά τόπο αρμόδιο Κτηματολογικό Γραφείο Ιωαννίνων, «ώστε οι πολίτες της περιοχής να αποκτήσουν πρόσβαση σε έναν σημαντικό χώρο δασικής και περιβαλλοντικής αναψυχής» (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 6).

Με τις διατάξεις του άρθρου 9 τροποποιείται το άρθρο 36 παρ. 7 του ν. 4067/2012 και ειδικότερα, επεκτείνεται η απαλλαγή των δικαιούχων του τιμολογίου Πολυτέκνων και του Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου (Κ.Ο.Τ.) από τις χρεώσεις Υπηρεσιών Κοινής Ωφελείας (ΥΚΩ) των καταναλώσεων ημέρας στο σύνολο της κατανάλωσής τους. «Η ενιαία προσέγγιση ως προς τη

μη επιβάρυνση με χρεώσεις ΥΚΩ, ανεξάρτητα από τη χρονική στιγμή (ημέρα ή νύχτα) που πραγματοποιούνται οι καταναλώσεις παρίσταται ως εύλογη, καθότι βασικό κριτήριο ένταξης στα ανωτέρω εκπτωτικά τιμολόγια συνιστά η θεώρηση των επωφελούμενων ομάδων καταναλωτών ως ευπαθών» (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 6-7). Η έναρξη ισχύος της προτεινόμενης τροποποίησης θα ταυτιστεί με την έναρξη ισχύος της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, που θα τροποποιεί την υπ' αριθ. Δ5ΗΛΒ/Φ29/16027/6.8.2010 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Εφαρμογή Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου», «καθώς η απαλλαγή από τις χρεώσεις ΥΚΩ και των νυχτερινών καταναλώσεων των δικαιούχων των τιμολογίων Κ.Ο.Τ. πρέπει να εναρμονιστεί με τις διατάξεις της παραπάνω υπουργικής απόφασης».

Με τις διατάξεις του άρθρου 10 επέρχονται τροποποιήσεις στις παρ. 11 και 12 του άρθρου 3 του ν. 4414/2016. Ειδικότερα, επεκτείνεται κατά 6 μήνες η χρονική περίοδος που σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. κατόχων που έχουν υπογράψει Σύμβαση Πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας κατά το άρθρο 12 του ν. 3468/2006 μπορούν να τεθούν σε λειτουργία, καθώς και η μεταβατική περίοδος μέχρι την υποχρεωτική θέση τους σε ανταγωνιστική διαδικασία. «Με την ως άνω διάταξη τα έργα αυτά, [λαμβανομένων υπόψη των τεχνικών δυσκολιών και απαιτήσεων] που έχουν ώστε να ολοκληρωθούν, καθώς και [του] ότι η οριστική απόφαση υλοποίησης και χρηματοδότησης βασίζεται στους όρους της υπογραφείσας Σύμβασης Πώλησης, θα έχουν τη δυνατότητα να υλοποιηθούν με βάση τον αρχικό τους σχεδιασμό» (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 7).

Με το άρθρο 11 παρατείνεται η προθεσμία υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και δηλώσεων οικονομικών συμφερόντων, και με το άρθρο 12 ορίζεται η έναρξη ισχύος του παρόντος.

Όπως έχει κριθεί από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, «[μ]ε τις διατάξεις [του άρθρου 24 του Συντάγματος] το φυσικό περιβάλλον έχει αναχθεί σε αντικείμενο έντονου κρατικού ενδιαφέροντος και ειδικής ρυθμίσεως, επιβάλλεται δε στην Πολιτεία η υποχρέωση να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για την προστασία του. Προκειμένου, μάλιστα, για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, που αποτελούν ευπαθή οικοσυστήματα, ο συντακτικός νομοθέτης, εμφορούμενος από τις νεότερες αντιλήψεις για την ανάγκη διαφυλάξεως του δασικού πλούτου, έλαβε ιδιαίτερη μέριμνα εισάγοντας στο κείμενο του Συντάγματος ειδικές διατάξεις, με

τις οποίες οι εκτάσεις με δασική βλάστηση υπάγονται σε αυστηρό προστατευτικό καθεστώς. Συγκεκριμένα, (...) με το τελευταίο εδάφιο της ίδιας παραγράφου επιβάλλεται ευθέως ο κανόνας της απαγορεύσεως μεταβολής του προορισμού τους, παρέχεται δε στο νομοθέτη η δυνατότητα να επιτρέψει μόνον κατ' εξαίρεση την αλλοίωση της μορφής των δασών και δασικών εκτάσεων για λόγους δημόσιας ωφέλειας, αφού εκτιμηθούν οι επιπτώσεις της αλλοιώσεως στο φυσικό περιβάλλον, η σημασία της διαφυλάξεως των εκτάσεων με δασική βλάστηση ή του υπό αλλοίωση τμήματός τους συγκριτικά με τη σημασία που έχει ο σκοπός για τον οποίο αυτή επιβάλλεται καθώς και ο τρόπος, με τον οποίο ο σκοπός αυτός θα μπορούσε ενδεχομένως να επιτευχθεί χωρίς αλλοίωση και μόνο αν ο σκοπός δεν μπορεί να εκπληρωθεί με άλλο τρόπο που, έστω και δαπανηρότερος, δεν θα έθιγε πάντως την υπάρχουσα στην έκταση δασική βλάστηση (...) προκειμένου να ικανοποιηθούν ανάγκες οι οποίες διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να καλυφθούν με την χρησιμοποίηση εκτάσεων που δεν έχουν δασικό χαρακτήρα, εφ' όσον κριθεί ότι η συγκεκριμένη ανάγκη υπερτερεί της διαφυλάξεως του χαρακτήρα της εκτάσεως και ότι δεν υφίσταται τρόπος ικανοποίησής της που να μην συνεπάγεται την αλλοίωση της μορφής της εκτάσεως αυτής (...). Προληπτικώς πάντοτε, κατά την ίδια συνταγματική διάταξη, ερμηνευόμενη ενόψει του παραπάνω σκοπού της (...) η ανάγκη αυτή πρέπει να ικανοποιείται με τη μικρότερη δυνατή απώλεια του δασικού πλούτου (...)» (ΣΤΕ 3887/2008).

Περαιτέρω, με την 2499/2012 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, κρίθηκε ότι «... κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης του άρθρου 117 παρ. 3 του Συντάγματος, με την οποία συμπληρώνεται η ρύθμιση για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων που εισάγεται με το άρθρο 24 παρ. 1 και η οποία, ως εκ τούτου, αν και θεσπίζει αυστηρό καθεστώς προστασίας για τις αναδασωτέες εκτάσεις, είναι ερμηνευτέα στο πλαίσιο του επιδιωκόμενου με τη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 σκοπού, δεν αποκλείει η θέσπιση από τον νομοθέτη ρυθμίσεως, δια της οποίας παρέχεται η δυνατότητα σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να εγκριθεί επέμβαση σε έκταση που έχει κηρυχθεί αναδασωτέα, ακόμη και πριν ανακτήσει τη δασική μορφή της, προκειμένου να εκτελεστεί έργο, το οποίο αποβλέπει στην εξυπηρέτηση ανάγκης με ιδιαίτερη κοινωνική, εθνική ή οικονομική σημασία, αν η εκτέλεση του έργου στην έκταση αυτή είναι απολύτως αναγκαία και επιτακτική, στο μέτρο που η παρέλευση του απαιτούμενου για την πραγματοποίηση της αναδάσωσης χρονι-

κού διαστήματος θα είχε ως συνέπεια τη ματαίωση του επιδιωκόμενου δημόσιου σκοπού. Εξάλλου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, καταστροφής ή αποψιλώσεως από πυρκαϊά ή οποιαδήποτε άλλη αιτία, δάσους ή δασικής εκτάσεως, ως προς την οποία έχει προηγουμένως εγκριθεί, κατά τις διατάξεις των άρθρων 45 και 58 του ν. 998/1979, επέμβαση, προκειμένου να εκτελεσθεί σε αυτήν έργο υποδομής και έχουν εκδοθεί οι απαιτούμενες για την εκτέλεση του έργου άδειες, κατά τη διέπουσα αυτό νομοθεσία, δεν παρακωλύεται η εκτέλεση του έργου, για το οποίο έχει ήδη εγκριθεί η επέμβαση. Ειδικότερα, στην περίπτωση, κατά την οποία έχει εγκριθεί η μεταβολή της μορφής δάσους ή δασικής έκτασης σε χρόνο, κατά τον οποίο είχε επέλθει το γεγονός που κατά το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος συνεπάγεται υποχρέωση της Διοίκησης να κηρύξει έκταση ως αναδασωτέα, δεν έχει εφαρμογή η συνταγματική αυτή διάταξη, η οποία ερμηνευόμενη σε συνδυασμό με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, αποβλέπει στην αποκατάσταση δασικής μορφής έκτασης, που έχει καταστραφεί με παράνομες ενέργειες ή από τυχαίο γεγονός, όχι όμως και στην επαναφορά του δασικού χαρακτήρα έκτασης, της οποίας η μεταβολή έχει επιτραπεί νομίμως, για λόγο προβλεπόμενο από την προαναφερόμενη συνταγματική διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1, με συνέπεια να καταργούνται κατ' ουσίαν ή να αποδυναμώνονται νόμιμες διοικητικές πράξεις, με τις οποίες έχει εγκριθεί η ως άνω μεταβολή, δεδομένου ότι με την αντίθετη εκδοχή, γεγονότα μεταγενέστερα των πράξεων αυτών θα ήταν δυνατό να οδηγήσουν σε ματαίωση σημαντικών έργων υποδομής σε βάρος του δημοσίου συμφέροντος» (ΣτΕ 452/2014, βλ. επίσης ΣτΕ 3816/2010, 4448/2010, 2814/2013, 2816/2013 σύμφωνα με τις οποίες είναι επιτρεπτή η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός δασών, δασικών και αναδασωτέων εκτάσεων κατά την δασική νομοθεσία, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της βλάβης της δασικής βλάστησης, ΣτΕ Ολομ 2499/2012 για τα κριτήρια που αναφέρονται στην ιδιαίτερη σημασία του έργου και την αναγκαιότητα εκτέλεσής του).

Υπό το φως των ανωτέρω, η μεταβολή ή αλλοίωση του χαρακτήρα των δασών και των δασικών εκτάσεων τελεί υπό τον όρο ότι αυτές θα διενεργούνται με την μεγαλύτερη δυνατή φειδώ, ότι η παρέμβαση στη δασική βλάστηση αποτελεί το μοναδικό πρόσφορο μέσο για την ικανοποίηση των εν λόγω αναγκών και ότι οι επεμβάσεις περιορίζονται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο και με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου, εφόσον συντρέχουν εν προκειμένω επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος που

θεμελιώνονται και αιτιολογούνται επαρκώς, κατόπιν σύνταξης περιβαλλοντικής μελέτης, ώστε να διασφαλίζεται πλήρως η προστασία της έκτασης με δασικό χαρακτήρα. Η ύπαρξη ή μη του ανωτέρω υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος υπόκειται στον έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή, ο οποίος εκτιμά και τα μέγιστα ανεκτά όρια αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος (ΣτΕ 2694/2012, ΣτΕ 1508/2008, ΣτΕ 3569/2007, 3816/2010, κ.ά.).

Σε εκτέλεση της ανωτέρω επιταγής του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος εκδόθηκε αρχικώς ο ν. 248/1976, με τον οποίο εισήχθη υποχρέωση για την Πολιτεία της καταγραφής και οριοθέτησης των δασικών εκτάσεων, καθώς και σύνταξης προσωρινού κτηματικού χάρτη και, αντιστοίχως, κτηματολογικού πίνακα, οι οποίοι καθίστανται οριστικοί μετά την εκδίκαση αντιρρήσεων κατ' αυτών από τα αρμόδια πολιτικά δικαστήρια. Με την ψήφιση του ν. 998/1979 επιδόχθηκε η εν γένει ρύθμιση της προστασίας των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων της χώρας, με την ταυτόχρονη διατήρηση της διαδικασίας κτηματογράφησής τους, σύμφωνα με τον προϊσχύσαντα ν. 248/1976, και με την ειδικότερη πρόβλεψη περί χαρτογράφησης των δασών και των δασικών εκτάσεων, τη σύνταξη δασικών χαρτών και την κατάρτιση δασολογίου. Επίσης, προβλέφθηκε η σύσταση Επιτροπών Επιλύσεως Δασικών Αμφισβητήσεων, αρμόδιων για την εξέταση αντιρρήσεων ως προς τον δασικό ή μη χαρακτήρα των υπό αμφισβήτηση εκτάσεων, καθώς και την κήρυξη εκτάσεων ως αναδασωτέων και την κατεδάφιση κτισμάτων ή εγκαταστάσεων εντός εκτάσεων δασικού χαρακτήρα (βλ. ΣτΕ 2940/2012, 4573/2011, 4309/2001). Ο ν. 2664/1998 ρύθμισε εκ νέου τα της προστασίας των δασικών εκτάσεων και δασών, ενώ επίσης προέβλεψε τη δυνατότητα έναρξης της διαδικασίας κήρυξης υπό κτηματογράφηση περιοχών που στερούνται δασικών χαρτών. Σχετικώς με το ζήτημα της κατάρτισης Εθνικού Δασολογίου, το Συμβούλιο της Επικρατείας, με την υπ' αριθμ. 2818/1997 απόφασή του, έκρινε ότι «... η αποτελεσματική προστασία και διαχείριση του δασικού πλούτου της χώρας διασφαλίζεται με την κατάρτιση δασολογίου, στο οποίο αποτυπώνονται τα δάση και οι δασικές εκτάσεις αυτής, κατόπιν έγκυρης απογραφής τους κατά τρόπο συστηματικό και σύμφωνο με τους κανόνες της δασικής επιστήμης και τεχνικής και δεσμευτικό τόσο για την Διοίκηση όσο και για τους διοικουμένους ...».

Περαιτέρω, σε εκτέλεση της διάταξης του άρθρου 24 παρ. 1 του αναθεωρημένου Συντάγματος του 2001, με το οποίο προβλέφθηκε ρητώς ότι η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους, ο ν. 3208/2003 αφενός προέβλεψε την κατάρτιση και τήρηση δασολογίου εντός προθεσμίας πέντε μηνών από της κύρωσης των οικείων δασικών χαρτών και, αφετέρου, τρο-

ποποίησε τον ορισμό των όρων «δάσος» και «δασική έκταση», οι οποίοι είχαν προβλεφθεί στο άρθρο 3 του ν. 998/1979. Ειδικότερα, επί του ζητήματος της συνταγματικότητας των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 ν. 3208/2003, το ΣτΕ, με την απόφασή του 3559/2008, απηύθυνε προδικαστικό ερώτημα προς το ΔΕΚ, δεδομένου ότι οι ορισμοί των εννοιών δάσος και δασική έκταση δεν συμπίπτουν με τους ορισμούς του δάσους και της δασικής έκτασης που δίνονται με το άρθρο 3 εδαφ. α) και β) του Κανονισμού 2152/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17.11.2003 «για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα «Έμφαση στα δάση» (ΕΕ L 324). Επί του εν λόγω προδικαστικού ερωτήματος, με την απόφασή του της 22.4.2010 (C – 82/09), το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι οι διατάξεις του ανωτέρω Κανονισμού 2152/2003 ορίζουν τις έννοιες δάσος και δασική έκταση αποκλειστικώς και μόνο για τους σκοπούς του Κανονισμού και δεν αποκλείουν εθνικές διατάξεις περιέχουσες διαφορετικούς ορισμούς των εννοιών αυτών όσον αφορά προγράμματα προστασίας των δασών που δεν διέπονται από τον εν λόγω Κανονισμό. Εν συνεχεία, με την απόφαση υπ' αριθμ. 32/2013 της Ολομελείας του, το Συμβούλιο της Επικρατείας λαμβάνοντας υπόψη του και την απόφαση του ΑΕΔ υπ' αριθμ. 27/1999, αποφάνθηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 3 περ. Ι, ΙΙ και ΙΙΙ ν. 3208/2003 και της νέας παρ. 3 του άρθρου 15 του Ν. 1734/1987, με τις οποίες δίδεται νέος ορισμός των δασών και των δασικών εκτάσεων, είναι αντίθετες προς το άρθρο 24 του Συντάγματος και την υπό το άρθρο 24 ερμηνευτική δήλωση (βλ. επίσης ΣτΕ Ολομ. 2489/2006, ΣτΕ 2917/2012 ΠερΔικ 2012 σελ. 510 επ.).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 1

Όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 3050/2015, 260/2016), «... στη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον». Στο άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος προβλέπεται ότι: «Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποψιλώθηκαν ή αποψιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό».

Σε εκτέλεση των ως άνω συνταγματικών διατάξεων, ο ν. 998/1979 ρυθμί-

ζει στα άρθρα 37 – 44 τα θέματα κήρυξης και άρσης αναδάσωσης, και στο έκτο κεφάλαιο (άρθρα 45 - 61) προβλέπει τις επιτρεπόμενες επεμβάσεις στα δάση και τις δασικές εκτάσεις. Ειδικότερα, στο άρθρο 38 παρ. 1 του νόμου αυτού ορίζεται ότι: «Κηρύσσονται υποχρεωτικώς ως αναδασωτέα τα δάση και αι δασικά εκτάσεις, ανεξαρτήτως της ειδικωτέρας κατηγορίας αυτών ή της θέσεως εις ην ευρίσκονται, εφόσον ταύτα καταστρέφονται ή αποψιλούνται συνεπεία πυρκαϊάς ή παρανόμου υλοτομίας αυτών ...». Στο άρθρο 45 προβλέπονται οι γενικές, ουσιαστικές και διαδικαστικές, προϋποθέσεις του επιτρεπτού των επεμβάσεων. Ειδικότερα, η παράγραφος 1 του άρθρου 45 αντικαταστάθηκε και η παράγραφος 3 αυτού τροποποιήθηκε με τις παραγράφους 1 και 2, αντιστοίχως, του δέκατου τρίτου άρθρου του ν. 1822/1988 (Α' 272), ως εξής: «1. Στα δάση και τις δασικές εκτάσεις, περί των οποίων το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, ουδεμία επιτρέπεται επέμβαση προβλεπόμενη από τις διατάξεις του παρόντος ή από άλλη διάταξη, με εξαίρεση τα αναφερόμενα στις διατάξεις του άρθρου 59 του ν. 998/1979, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 του ν. 1734/1987, των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 58 του παρόντος και τα όλως απαραίτητα για την τεχνητή αναδάσωση και την προστασία της βλαστήσεως. 2. 3. Δεν επιτρέπεται η εν όλω ή εν μέρει μεταβολή του προορισμού δημοσίου δάσους ή δασικής εκτάσεως, ή η εντός αυτών εκτέλεσις έργων, ή η δημιουργία μονίμων εγκαταστάσεων, ή η παροχή άλλης διαρκούς εξυπηρετήσεως, εφ' όσον δια τον αυτόν σκοπόν είναι δυνατή η παραχώρησις ή η διάθεσις ή η χρησιμοποίησις εδαφών, τα οποία δεν εμπίπτουν εις την έννοιαν των δασών ή δασικών εκτάσεων, ως αυτή προσδιορίζεται εν άρθρω 3 του παρόντος. Η παραπάνω γενική απαγόρευση δεν ισχύει εφ' όσον πρόκειται για εκτέλεση στρατιωτικών έργων που αφορούν άμεσα την εθνική άμυνα της Χώρας, για διανοίξεις δημόσιων οδών, καθώς και για κατασκευή και εγκατάσταση αγωγών φυσικού αερίου, η χάραξη των οποίων προβλέπει διέλευσή τους από δημόσιο δάσος ή δασική έκταση». Το ως άνω δεύτερο εδάφιο της παρ. 3 αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 2941/2001 (Α' 201), ως εξής: «Η παραπάνω γενική απαγόρευση δεν ισχύει εφόσον πρόκειται για εκτέλεση στρατιωτικών έργων που αφορούν άμεσα την εθνική άμυνα της χώρας, για διανοίξεις δημόσιων οδών, για την κατασκευή και εγκατάσταση αγωγών φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων, για την κατασκευή και εγκατάσταση έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Α.Π.Ε.), καθώς και δικτύων σύνδεσής τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο του άρθρου 2 του Ν. 2773/1999 (ΦΕΚ 286 Α') η χάραξη των οποίων προβλέπει διέλευσή τους από δάσος ή δασική έκταση».

Κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων των άρθρων 45 και 58 του ν.

998/1979, για τη σχετική επέμβαση απαιτείται προηγούμενη εγκριτική πράξη του αρμόδιου κρατικού οργάνου, με την οποία είναι δυνατόν να θεσπίζονται και οι όροι και περιορισμοί, με τους οποίους είναι επιτρεπτή η εκτέλεση του σχετικού έργου (πρβλ. ΟλΣτΕ 2499/2012, 3570/2014, κ.ά.). Κατά τις προαναφερόμενες συνταγματικές διατάξεις, σε περίπτωση καταστροφής ή αποψίλωσης του δάσους ή της δασικής έκτασης από πυρκαγιά ή οποιαδήποτε άλλη αιτία, προερχόμενη είτε από ανθρώπινη ενέργεια είτε από φυσικά αίτια, είναι υποχρεωτική η κήρυξη της καταστραφείσας ή αποψιλωθείσας έκτασης ως αναδασωτέας, και αποκλείεται η διάθεσή της για άλλο σκοπό δημοσίου συμφέροντος που θα δικαιολογούσε κατά νόμο επέμβαση στο δάσος πριν από την καταστροφή του. Επίσης, απαιτείται πράξη, η έκδοση της οποίας αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την πραγματοποίηση οποιασδήποτε επέμβασης.

Επομένως, και στην υπό ψήφιση διάταξη του άρθρου 1 του Νσχ απαιτείται η έκδοση πράξης του αρμόδιου διοικητικού οργάνου, η οποία, περαιτέρω, αποτελεί και άδεια επέμβασης επί της αναδασωτέας έκτασης καθορίζουσα ειδικότερα την έκταση και το είδος της επεμβάσεως που αποτελούν και όρους προστασίας της εν λόγω έκτασης (πρβλ. ΟλΣτΕ 1672/2005, κατά την οποία ακόμη και οι επιτρεπόμενες από το Σύνταγμα και τον νόμο επεμβάσεις σε δάσος ή δασική έκταση πρέπει να διενεργούνται με τη μεγαλύτερη δυνατή φειδώ, και αφού προηγουμένως κριθεί αιτιολογημένως ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκεται με την επέμβαση υπερτερεί της ανάγκης διαφυλάξεως της δασικής βλάστησης και ότι δεν υφίσταται τρόπος ικανοποίησης των σχετικών αναγκών, χωρίς αλλοίωση της μορφής εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα, ομοίως ΣτΕ 4267/2009).

2. Επί του άρθρου 3

Με τις διατάξεις του τρίτου και του πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 24 του Συντάγματος, μετά την αναθεώρησή τους το έτος 2001, ορίζεται, αντιστοίχως, ότι: «Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων» και ότι: «Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον». Όπως προαναφέρθηκε, είχε γίνει δεκτό από τη νομολογία του ΣτΕ προ της ως άνω αναθεώρησης, ότι η έννοια των «δημοσίων δασών» ήταν, ότι μόνο σε δημόσια δάση και δημόσιες δασικές εκτάσεις επιτρέπονταν, κατ' εξαίρεση, επεμβάσεις, συνεπαγόμενες τη μεταβολή της μορφής τους ως δασικής, όχι δε και σε δάση ή δασικές εκτάσεις που ανήκουν σε ιδιώτες ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου

(ΟΛΣΤΕ 3754/1981). Μετά την προαναφερόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001, μεταβλήθηκε, κατά τη νομολογία, το καθεστώς συνταγματικής προστασίας των ιδιωτικών δασών και των ιδιωτικών δασικών εκτάσεων, με συνέπεια να επιτρέπονται εφεξής και στα ιδιωτικά δάση και στις ιδιωτικές δασικές εκτάσεις επεμβάσεις με τις ίδιες προϋποθέσεις που επιτρέπονται αυτές και στα δάση και τις δασικές εκτάσεις του Δημοσίου, κατά τους όρους και περιορισμούς που προβλέπει ο ν. 998/1979 (ΣΤΕ 1062/2003, ΣΤΕ 964/2008, κ.ά.).

Από την ερμηνεία των συνταγματικών αυτών ρυθμίσεων, μετά την μεταβολή του καθεστώτος της απόλυτης συνταγματικής προστασίας των ιδιωτικών δασών και ιδιωτικών δασικών εκτάσεων με τις προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, συνάγεται ότι τα δάση και οι δασικές εκτάσεις της χώρας, είτε ανήκουν στο Δημόσιο, είτε ανήκουν σε ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, υπάγονται, ως φυσικά αγαθά, και ανεξαρτήτως της ειδικότερης σημασίας ή της θέσης τους, σε ειδικό προστατευτικό καθεστώς, προκειμένου να διατηρηθεί η κατά τον προορισμό τους χρήση και για να διαφυλαχθεί η φυσική και βιολογική ισορροπία που προκύπτει από την ύπαρξή τους, καθώς και ότι οι επιτρεπόμενες επεμβάσεις σε έκταση με δασικό χαρακτήρα πρέπει να διενεργούνται για λόγους δημόσιας ωφέλειας, με τη μεγαλύτερη δυνατή φειδώ, και αφού διαπιστωθεί αιτιολογημένως ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκεται με την επέμβαση υπερτερεί της ανάγκης διαφύλαξης της δασικής βλάστησης.

Υπό το φως των ανωτέρω, παρίσταται σύμφωνη με τις προαναφερθείσες συνταγματικές διατάξεις η προτεινόμενη κατασκευή των εγκαταστάσεων που προβλέπονται από τις διατάξεις των περ. 2, 4, 5 και 6 του άρθρου 3 του υπό ψήφιση Νοσχ, υπό την προϋπόθεση πάντοτε της τήρησης των ειδικότερων όρων που τίθενται από τον ν. 998/1979, και πέραν της αυτονόητης τήρησης των προϋποθέσεων οι οποίες έχουν τεθεί από το Σύνταγμα και έχουν εξειδικευθεί από την προαναφερθείσα νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, και οι οποίες πρέπει να συντρέχουν ως προς τις προτεινόμενες επεμβάσεις επί των εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα.

3. Επί του άρθρου 4

Με την υπό ψήφιση διάταξη του άρθρου 4 του Νοσχ προβλέπεται η παραχώρηση εκτάσεων δασικού χαρακτήρα που εκχερσώθηκαν για γεωργική εκμετάλλευση, χωρίς άδεια της αρμόδιας Δασικής Αρχής, μεταξύ του χρονι-

κού διαστήματος από 11.06.1975 και έως την 07.03.2007, υπό την προϋπόθεση ότι εξακολουθούν να διατηρούν τη χρήση τους ως γεωργικές καλλιέργειες μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένων και των εκτάσεων που έχουν κηρυχθεί ως αναδασωτέες.

Όπως ήδη αναφέρθηκε η, σύμφωνα προς τη διάταξη του εδαφίου δ' παρ. 1 του άρθρου 24 του Συντάγματος απαγόρευση της μεταβολής του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων κάμπτεται από την εν προκειμένω εξαίρεση της επιτρεπτής μεταβολής του για αγροτική εκμετάλλευση, όταν το επιβάλει η εθνική οικονομία, ή για άλλη χρήση την οποία επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.

Περαιτέρω, οι διατάξεις των παρ. 3 και 4 του άρθρου 117 του Συντάγματος, το οποίο δεν τροποποιήθηκε κατά τις αναθεωρήσεις του 1985 και του 2001, προέβλεψαν ότι, «3. Δημόσια ή ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις που καταστράφηκαν ή καταστρέφονται από πυρκαγιά ή που με άλλο τρόπο αποφιλώθηκαν ή αποφιλώνονται δεν αποβάλλουν για το λόγο αυτό το χαρακτήρα που είχαν πριν καταστραφούν, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες και αποκλείεται να διατεθούν για άλλο προορισμό. 4. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση δασών ή δασικών εκτάσεων που ανήκουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου επιτρέπεται μόνο υπέρ του Δημοσίου σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 17, για λόγους δημόσιας ωφέλειας· διατηρείται πάντως η μορφή τους αμετάβλητη ως δασική».

Εξ άλλου, κατά τον Κανονισμό (ΕΕ) υπ' αρ. 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013, άρθρο 4 υπό τον τίτλο «Ορισμοί και σχετικές διατάξεις» ορίζεται «ως «μόνιμος βοσκότοπος και μόνιμος λειμώνας» (που αναφέρονται από κοινού ως «μόνιμος βοσκότοπος») η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά επί πέντε έτη ή περισσότερο, μπορεί να περιλαμβάνει άλλα είδη, όπως θάμνους και/ή δέντρα που προσφέρονται για βοσκή, υπό τον όρο ότι επικρατούν τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά, καθώς και, εφόσον ληφθεί σχετική απόφαση των κρατών μελών, γη που προσφέρεται για βοσκή και εντάσσεται σε καθιερωμένες τοπικές πρακτικές όπου τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά παραδοσιακά δεν επικρατούν στις εκτάσεις βοσκής». Σημειωτέον ότι ήδη με το άρθρο 174 ΣΛΕΕ έχει προστεθεί στο πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως η περιβαλλοντική διάσταση υιοθετώντας την αρχή της βιωσίμου ανάπτυξης.

Σχετικώς με το ανωτέρω ζήτημα, η νομολογία του ΣτΕ, κρίνοντας επί της συνταγματικότητας της εν λόγω εξαίρεσης του εδαφίου δ' παρ. 1 του άρ-

θρου 24 του Συντάγματος, έθεσε ως προϋπόθεση, αφενός, την έκδοση ειδικού νόμου ο οποίος να απαριθμεί περιοριστικά τις περιπτώσεις των εν λόγω εξαιρέσεων και να καθορίζει τα όργανα που είναι αρμόδια για να διαπιστώσουν την ύπαρξη του υπέρτερου δημοσίου σκοπού και της αδυναμίας θεραπείας του με άλλα μέσα, και, αφετέρου, τη δυνατότητα της εφαρμογής της εν λόγω εξαίρεσης μόνο ως προς τα δημόσια δάση, και όχι ως προς τα ιδιωτικά (βλ. ΣτΕ 3745/1981 Ολομ., 3277/1986, 664/1990), κρίνοντας, περαιτέρω, ότι «... σε κάθε περίπτωση η ως άνω εξαίρεση υπόκειται στον έλεγχο του αρμόδιου δικαστή, ο οποίος βάσει των διδαγμάτων της κοινής πείρας σταθμίζει τόσο τη συνδρομή των λόγω δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλουν την κατ' εξαίρεση επέμβαση στα δάση και τις δασικές εκτάσεις όσο και το προσήκον μέτρο της επιτρεπόμενης επέμβασης ...» (ΣτΕ Ολομ. 3745/1981, 3051/1981, ΣτΕ 2435/1993, κατά την οποία «είναι επιτρεπτή η κατ' εξαίρεσιν αλλοίωση της μορφής των δημοσίων δασών και των δημοσίων δασικών εκτάσεων σε περιπτώσεις κατά τις οποίες προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική εκμετάλλευσή τους ή άλλη χρήση επιβαλλόμενη από λόγους σοβαρού δημοσίου συμφέροντος, ήτοι αναγόμενους στην εξυπηρέτηση ζωτικής ανάγκης της εθνικής οικονομίας, εφόσον επιπροσθέτως η θυσία της δασικής βλάστησης αποτελεί το μόνο πρόσφορο μέσο για την ικανοποίηση υφισταμένης τέτοιας ανάγκης», βλ., επίσης, ΣτΕ 951/1996 η οποία αναφέρεται επίσης σε υπέρτερο δημόσιο συμφέρον, ΣτΕ 666/1994 η οποία κάνει μνεία περί εξυπηρέτησης «ζωτικής ανάγκης της εθνικής οικονομίας», η οποία μάλιστα πρέπει να είναι το μόνο πρόσφορο μέσο για την ικανοποίηση της εν λόγω ανάγκης και η οποία κάνει λόγο επίσης για την αναγκαιότητα τεκμηρίωσής της από τη Διοίκηση και υπό τον ακυρωτικό έλεγχο του δικαστή, βλ., επίσης, μεταξύ άλλων Μ. Δεκλερή, Ο Δωδεκάδελτος του περιβάλλοντος, Εγκόλπιο της Βιωσίμου Αναπτύξεως, 1990, σελ. 64 επ., βλ., επίσης, ΣτΕ 1202/2015, κατά την οποία «Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, κάθε αποψιλούμενη δασική έκταση, δημόσια ή ιδιωτική, κηρύσσεται υποχρεωτικώς αναδασωτέα με μόνη την αντικειμενική διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων που προβλέπει η ως άνω συνταγματική διάταξη. Η απόφαση περί αναδασώσεως πρέπει, όμως, να αιτιολογείται πλήρως ως προς το χαρακτηρισμό της εκτάσεως ως δάσους ή δασικής εκτάσεως και το πραγματικό γεγονός της καταστροφής της δασικής βλαστήσεως, η αιτιολογία δεν μπορεί να συμπληρώνεται και από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου. Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 3 του προαναφερθέντος ν. 998/1979 [βλ. άρθρο 3 παρ. 3 του ν. 998/1979, όπως αρχικώς ίσχυε και άρθρο 3 παρ. 4 του προαναφερθέντος νόμου, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. 3208/2003 (Α' 303) και ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμέ-

νω χρόνο της εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξεως], στα δάση ή τις δασικές εκτάσεις περιλαμβάνονται και οι εντός αυτών οποιασδήποτε φύσεως ασκεπείς εκτάσεις, όπως χορτολιβαδικές ή φρυγανώδεις εκτάσεις, βραχώδεις εξάρσεις και γενικώς ακάλυπτοι χώροι. Επειδή, περαιτέρω, στο άρθρο 7 παρ. 1 του π.δ/τος της 25.4-3.5.1985 (Δ' 181, βλ. ήδη άρθρο 87 παρ. 1 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας που κυρώθηκε με το π.δ. της 14 – 27.7.1999 [Δ' 580], ορίζεται ότι, εάν ιδιοκτησία εμπίπτει εν μέρει εντός του ορίου του οικισμού και εν μέρει εκτός αυτού, εφόσον το εντός ορίου τμήμα δεν έχει την απαιτούμενη αρτιότητα, «θεωρείται ότι εντός του ορίου περιλαμβάνεται τμήμα της ιδιοκτησίας μεγέθους που αντιστοιχεί στην αρτιότητα αυτή». Κατά τη διάταξη αυτή, το εκτός των ορίων του οικισμού ευρισκόμενο τμήμα της ιδιοκτησίας λαμβάνεται μεν υπόψη για τον υπολογισμό της απαιτούμενης αρτιότητας, το τμήμα όμως αυτό δεν παύει εκ του λόγου τούτου να υπόκειται κατά τα λοιπά σε διέπουσα τούτο ως εκτός οικισμού περιοχή νομοθεσία, αναλόγως του χαρακτήρα της, όπως η νομοθεσία για την προστασία των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων. Επειδή, από τα προεκτεθέντα στοιχεία του φακέλου και ιδίως από τις εκθέσεις αυτοψίας και φωτοερμηνείας αεροφωτογραφιών του Δασολόγου του Δασαρχείου Λιβαδειάς, προκύπτει ότι η επίδικη έκταση, εμβαδού 593,33 τ.μ. εκάλυπτετο διαχρονικά από φρυγανώδη βλάστηση, βραχώδεις εξάρσεις και θαμνώδη άτομα δασικής βλαστήσεως, δεν έφερε ίχνη καλλιέργειας ή άλλα στοιχεία, όπως κτίσματα, λιθοσωρούς, βαθμίδες, που να υποδηλώνουν την ύπαρξη καλλιέργειας ή άλλης συναφούς δραστηριότητας στο παρελθόν, αποτελούσε δε και αποτελεί οργανική ενότητα με τις βορείως, νοτίως και δυτικά ευρισκόμενες δασικές εκτάσεις. Προκύπτει επίσης ότι στην έκταση αυτή έχουν γίνει εκσκαφές και επιχωμάτωση και έχει κατασκευασθεί κτίσμα εμβαδού 105,75 τ.μ. με συνέπεια την καταστροφή της βλαστήσεως και την αλλοίωση του αναγλύφου. Υπό τα δεδομένα αυτά, εφόσον δηλαδή προκύπτει αφενός ο χαρακτήρας της εκτάσεως ως δασικής κατά το άρθρο 3 του ν. 998/1979, ως εκτάσεως δηλαδή με φρυγανώδη και χορτολιβαδική βλάστηση, βραχώδεις εξάρσεις και άτομα θαμνώδους δασικής βλαστήσεως που περιβάλλεται από δασικές εκτάσεις, και αφετέρου η καταστροφή της βλαστήσεώς της χωρίς άδεια της δασικής υπηρεσίας, η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία η έκταση αυτή κηρύσσεται αναδασωτέα είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, οι δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Ειδικότερα, αβασίμως προβάλλεται ότι η επίδικη έκταση είναι αγρός, ευρισκόμενος σε πεδινή περιοχή εντός ευρύτερων γε-

ωργικώς καλλιεργούμενων εκτάσεων, και πάντως μη δασική χορτολιβαδική έκταση, διότι, όπως προεκτέθηκε, τόσο η έκταση αυτή όσο και οι όμορές της βορείως, νοτίως και δυτικά έχουν δασικό χαρακτήρα, ενώ, όπως βεβαιώνεται στην προαναφερθείσα από 23.11.2007 έκθεση αυτοψίας, η κλίση του εδάφους είναι 25%. Αβασίμως επίσης προβάλλεται ότι δεν παρατίθεται στην έκθεση φωτοερμηνείας των Α/Φ που συνετάγη από το οικείο Δασαρχείο το είδος της βλαστήσεως η οποία εκάλυπτε την επίδικη έκταση κατά τα έτη 1945, 1960 και 1986, διότι, όπως προεκτέθηκε, η σχετική έκθεση αναφέρεται στο είδος της βλαστήσεως και για τα έτη αυτά. Περαιτέρω, εκ μόνου του γεγονότος ότι μικρό τμήμα της επίδικης εκτάσεως, στο ανατολικό μέρος, εμπίπτει εντός των ορίων του οικισμού Ελικώνα, δεν καθίσταται ψευδής και ανακριβής η περιγραφή της εκτάσεως αυτής στην προσβαλλόμενη πράξη, σύμφωνα με την οποία ανατολικά συνορεύει «με δημόσια έκταση δασικού χαρακτήρα και δασικό δρόμο». Και τούτο διότι, ανεξαρτήτως του κύρους της προαναφερθείσης 3139/1986 αποφάσεως του Νομάρχη Βοιωτίας περί καθορισμού των ορίων του οικισμού Ελικώνα, από το οικείο τοπογραφικό διάγραμμα που συνοδεύει την χορηγηθείσα στον αιτούντα οικοδομική άδεια προκύπτει ότι πράγματι η επίδικη έκταση συνορεύει ανατολικά και βορειοανατολικά με δρόμο, ο οποίος είναι εν μέρει εντός των ορίων και εν μέρει εκτός των ορίων του οικισμού, καθ' όσον δεν εφάπτεται στο ακίνητο του αιτούντος είναι, κατά το μέγιστο μέρος του, στο εκτός των ορίων του οικισμού τμήμα. Εξ άλλου, για την υπαγωγή της επίδικης εκτάσεως στις δασικές χορτολιβαδικές κατά το άρθρο 3 του ν. 998/1979 αρκεί το γεγονός ότι περιβάλλεται από τρεις πλευρές από δασικές εκτάσεις και είναι αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως. Την αιτιολογία της προσβαλλομένης δεν κλονίζουν (α) οι τίτλοι κτήσεως της επίδικης εκτάσεως, προεχόντως διότι ο χαρακτηρισμός εκτάσεων από τους ιδιώτες, κατά την κατάρτιση των μεταξύ τους συμφωνιών, δεν δεσμεύει τη σχετική κρίση της Διοικήσεως και (β) η ιδιωτική έκθεση φωτοερμηνείας που επικαλείται ο αιτών, καθόσον στην έκθεση αυτή εξετάζεται εάν το ποσοστό της δασικής βλαστήσεως είναι μεγαλύτερο από 25%, στοιχείο δηλαδή που δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, ενόψει της κατηγορίας στην οποία υπάγεται, κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω, η επίδικη δασική έκταση. Τέλος, δεν προκύπτει μεν από τα στοιχεία του φακέλου ότι έχει ήδη ανακληθεί η χορηγηθείσα στον αιτούντα, χωρίς προηγούμενη άδεια της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας, 276/2006 οικοδομική άδεια για ανέγερση «αποθήκης», εφόσον όμως η άδεια αυτή χορηγήθηκε με την παραδοχή ότι το ακίνητο ευρίσκεται εντός των ορίων του οικισμού Ελικώνα

και σε μη δασική έκταση, ενώ από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ανεγέρθηκε κτίσμα, καθ' υπέρβαση της οικοδομικής άδειας ως προς το εμβαδόν, στην εκτός των ορίων του οικισμού περιοχή, εντός εκτάσεως δασικού χαρακτήρα, ότι τούτο διαπιστώθηκε εντός τριών περίπου μηνών από την έκδοση της άδειας και ότι ζητήθηκε από το αρμόδιο Δασαρχείο η ανάκλησή της, δεν είναι ακυρωτέα εκ του λόγου τούτου η προσβαλλόμενη, όπως αβασίμως προβάλλεται»).

Περαιτέρω επισημαίνεται ότι το ΣτΕ, με την υπ' αριθμ. 1049/2000 απόφασή του ως προς την συνταγματικότητα του άρθρου 15 παρ. 3 ν. 1734/1987, αποφάνθηκε ότι η εν λόγω διάταξη, με την οποία προβλεπόταν η παραχώρηση δημοσίων εκτάσεων επικοιστικών περιοχών, δεν εναρμονίζεται με το Σύνταγμα, διότι παρέχεται η δυνατότητα εκχώρησης δασικών εκτάσεων, η οποία δεν συνδέεται με την εξυπηρέτηση συγκεκριμένου σκοπού υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος σε επίπεδο εθνικής οικονομίας, η δε προτεινόμενη εξαίρεση από τους περιορισμούς της δασικής νομοθεσίας τελεί υπό την προϋπόθεση ότι αιτιολογημένως προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική εκμετάλλευσή της (βλ. επίσης ΣτΕ Ολομ. 32/2013, ΑΕΔ 27/1999).

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, και ενόψει του ότι ο συνταγματικός νομοθέτης έχει αναγάγει σε αντικείμενο εντόνου ενδιαφέροντος και ειδικής ρύθμισης το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, καθιερώνοντας μάλιστα υποχρέωση του Κράτους για την προστασία του, η προτεινόμενη διάταξη του υπό ψήφιση άρθρου 4 θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό το φως του ως άνω συνταγματικού κανόνα που απαγορεύει τη μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, χωρίς συγκεκριμένο ειδικά αιτιολογημένο χαρακτηρισμό των εκτάσεων ως προέχουσας σημασίας για την αγροτική εκμετάλλευση και την εθνική οικονομία. Και τούτο διότι, δεδομένης της προαναφερθείσας απαγόρευσης εκ του άρθρου 117 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος διάθεσης των ως άνω εκτάσεων για άλλο σκοπό δημοσίου συμφέροντος που θα δικαιολογούσε την επέμβαση στο δάσος, τέτοια επέμβαση επιτρέπεται «... στο άκρως απαραίτητο μέτρο μόνο μετά την πραγματοποίηση της αναδάσωσης και την ανάκτηση της δασικής μορφής της καταστραφείσας έκτασης, απαγορεύεται δε απολύτως τέτοια επέμβαση πριν την πραγματοποίηση του σκοπού της αναδάσωσης ...» (ΣτΕ 2778/1988 Ολομ. σε Αρμεν. 1988 σελ. 804 επ., ΣτΕ 2281/1994, ΣτΕ 3578/1996, βλ. επίσης Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επί του ν. 3147/2003 «Ρύθμιση θεμάτων αγροτικής γης, επίλυση ζητημάτων αποκατασταθέντων και αποκαθιστάμενων κτηνοτρόφων και άλλες διατάξεις»).

4. Επί του άρθρου 6

Α. Με την προτεινόμενη διάταξη της παρ. 1 αντικαθίσταται η περίπτωση α΄ της παρ. 1 του άρθρου 67 του ν. 998/1979 όσον αφορά «[ε]κτάσεις που εμφανίζονται στις αεροφωτογραφίες του 1945, ή, εφόσον αυτές δεν είναι ευκρινείς του 1960, με αγροτική μορφή που δασώθηκαν μεταγενέστερα», επί των οποίων το Δημόσιο δεν θεμελιώνει δικαιώματα κυριότητας βάσει τίτλου, και οι οποίες αναγνωρίζονται ως ιδιωτικές με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, εφόσον ο ιδιώτης προσκομίσει τίτλους ιδιοκτησίας, οι οποίοι ανάγονται πριν από την 23η Φεβρουαρίου 1946 και έχουν μεταγραφεί. Κατά την προτεινόμενη τροποποίηση, η εφαρμογή του ανωτέρω άρθρου θα γίνεται επί των δασωθέντων αγρών «ανεξάρτητα από τη μορφή που απέκτησαν αργότερα».

Κατά την Αιτιολογική Έκθεση, «... Η υφιστάμενη διάταξη αφορά μόνο στις εκτάσεις που εμφανίζουν δασική μορφή σήμερα, επομένως, καθίσταται αδύνατη η υπαγωγή σε αυτή και των εκτάσεων που ενώ είναι κηρυγμένες ως αναδασωτέες η μορφή που παρουσιάζουν σήμερα δεν είναι δασική (...) Η ίδια ρύθμιση προβλέπεται και για εκτάσεις με τελεσίδικες πράξεις χαρακτηρισμού του άρθρου 14 του ν. 998/1979 (...) Με την προτεινόμενη τροποποίηση της παραγράφου 1α του άρθρου 67, παρέχεται στους πολίτες η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης των αγρών τους που δασώθηκαν κάποια στιγμή στη διάρκεια του χρόνου».

Σχετικώς επισημαίνεται ότι το άρθρο 67 του ως άνω ν. 998/1979, με το οποίο ρυθμίζεται το ζήτημα των αγρών οι οποίοι άλλαξαν μορφή, αντικαταστάθηκε από το άρθρο 39 του ν. 4280/2014, με επόμενες διατάξεις του οποίου (άρθρα 53 παρ. 1 περ. γ΄ του ν. 4280/2014 και 53 παρ. 1η του ν. 4280/2014, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο δέκατο έβδομο του ν. 4296/2014, αντιστοίχως) καταργήθηκαν, περαιτέρω, το άρθρο 12 του ν. 3208/2003, κατά το οποίο «[μ]εταβιβάσεις εν ζωή ή αιτία θανάτου ακινήτων που εμφανίζονται με αγροτική μορφή στις αεροφωτογραφίες των ετών λήψης 1945 ή 1960 θεωρούνται έγκυρες και ισχυρές έναντι του Δημοσίου, ανεξάρτητα από τη μορφή που απέκτησαν τα ακίνητα αυτά αργότερα, εφόσον οι σχετικοί τίτλοι ανάγονται σε ημερομηνία πριν από την 23η Φεβρουαρίου 1946 και έχουν μεταγραφεί ...», και η παρ. 8 του άρθρου 21, η οποία όριζε ότι «[ε]κτάσεις που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 12 και δεν εμπίπτουν στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου, δεν υπάγονται στις διατάξεις του δασικού νόμου, εφόσον εμφανίζουν στην αεροφωτογραφία των ετών 1945 ή 1960 αγροτική μορφή».

Όπως είχε επισημανθεί στην ΣτΕ 2405/2009 ως προς τις ως άνω, καταργηθείσες, διατάξεις του ν. 3208/2003, κατά τη σχετική εισηγητική του έκθε-

ση, «Με το άρθρο 12 [ρ]υθμίζεται το χρόνιο θέμα των δασωθέντων αγρών και έτσι θεωρούνται ισχυρές έναντι του Δημοσίου οι μεταβιβάσεις για νόμιμη αιτία των αγροκτημάτων που εμφανίζονται ως τέτοια στις αεροφωτογραφίες του έτους 1945 ή του έτους 1960, ανεξάρτητα από τη μορφή που απέκτησαν αργότερα, εφόσον οι τίτλοι των ενδιαφερομένων ανάγονται σε ημερομηνία πριν από την 23.2.1946 (...) Το μαχητό τεκμήριο κυριότητας επεβλήθη το 1836 επί των δασών και όχι επί των αγροτικών εκτάσεων. Επειδή δεν είναι πρακτικά δυνατόν να βρεθεί ποιές εκτάσεις ήταν δασικές το 1836, χρόνος αναφοράς αποτελεί το έτος 1945 κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η πρώτη καθολική αεροφωτογράφιση της χώρας. Οι εν λόγω φωτογραφίες, όμως, εμφανίζουν ως χέρσες ή δασικές και τις γεωργικές εκτάσεις που δεν καλλιεργήθηκαν κατά την εμπόλεμη κατάσταση, αλλά επανακαλλιεργήθηκαν μετά τη λήξη αυτής της περιόδου. Για την αποφυγή τυχόν αδικιών κρίνεται σκόπιμη η χρησιμοποίηση των φωτοερμηνευτικών στοιχείων και της αεροφωτογραφίας του έτους 1960, σε τρόπο ώστε να μην εκλαμβάνονται οι γεωργικές εκτάσεις που επανακαλλιεργήθηκαν μετά τη λήξη του εμφυλίου ως υπαγόμενες στην κατηγορία εκτάσεων που θα έπρεπε κατ' εφαρμογή των διατάξεων της δασικής νομοθεσίας να κηρυχθούν αναδασωτέες. Το εν λόγω ζήτημα αντιμετωπίζεται με τη μεταβατική διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 21. Η αντιμετώπιση του θέματος τόσο με το άρθρο 67 του ν. 998/1979 όσο και με το άρθρο 14 του ν. 1734/198[7] δεν υπήρξε ριζική (...) Με την παρ. 8 [του άρθρου 21] για την κατάρτιση του δασικού χάρτη στις περιπτώσεις που οι εκτάσεις εμπίπτουν στο άρθρο 12 λαμβάνεται υπόψη και η αεροφωτογραφία του έτους 1960. Αυτή η πρόβλεψη είναι αναγκαία για να μην εκληφθεί ότι οι γεωργικές εκτάσεις που έμειναν ακαλλιεργήτες κατά την εμπόλεμη κατάσταση - και ως εκ τούτου εμφανίζονται στην αεροφωτογραφία του 1945 ως χέρσες ή δασικές - και επανακαλλιεργήθηκαν μετά τη λήξη της πρέπει να κηρυχθούν αναδασωτέες (...)» (Αιτιολογική Έκθεση επί του νοχ «Προστασία των δασικών οικοσυστημάτων, κατάρτιση δασολογίου, ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων και άλλες διατάξεις», σελ. 10-11 και 15).

Όπως, περαιτέρω, κρίθηκε [ΣΕ 4456/2010 (7μ)], εκ των ανωτέρω διατάξεων του ν. 3208/2003, «συνάγεται ότι δεν υπάγονται στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας και, συνεπώς, δεν δύναται να κηρυχθούν αναδασωτέες ιδιωτικές εκτάσεις, για τις οποίες συντρέχουν, σωρευτικώς, οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (α) ήσαν αγροτικές πριν από την έναρξη του πολέμου, ήτοι προ του 1940, επανακαλλιεργηθείσες δε το αργότερο προ του 1960, εμφαί-

νονται ως αγροτικές είτε στις Α/Φ του 1945 είτε στις Α/Φ του 1960 είτε σε αμφότερες, ανεξαρτήτως εάν οι εκτάσεις αυτές, είτε κατά τη διάρκεια του πολέμου είτε και μετά τη λήξη του, δεν καλλιεργήθηκαν και απέκτησαν έτσι, προσωρινά, τον χαρακτήρα δάσους ή δασικής εκτάσεως για κάποιο χρονικό διάστημα μεταξύ των ετών 1940 - 1960, έως την επανακαλλιέργειά τους που έλαβε χώρα μετά τη λήξη των έκτακτων συνθηκών και πάντως προ του 1960, (β) δεν απέκτησαν, με οποιονδήποτε τρόπο, μετά το 1960 δασικό χαρακτήρα και, συνεπώς, δεν εμφανίζονται ως δασικού χαρακτήρα σε αεροφωτογραφίες μεταγενέστερες του έτους αυτού και (γ) υπάρχουν για τις εκτάσεις αυτές σχετικοί τίτλοι, που ανάγονται σε χρόνο προγενέστερο της 23.2.1946 και έχουν μεταγραφεί. Εξακολουθούν, όμως, να υπάγονται στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας ιδιωτικές υπό την ανωτέρω έννοια εκτάσεις, οι οποίες σε αεροφωτογραφίες προγενέστερες του έτους 1945 είχαν δασικό χαρακτήρα και εκχερσώθηκαν μεταγενεστέρως, καθόσον σκοπός των σχετικών διατάξεων, ανεξαρτήτως της συνταγματικότητάς τους από άλλης απόψεως, είναι πάντως η προστασία των δασωθέντων, κατά τη διάρκεια του πολέμου, της κατοχής και του επακολουθήσαντος εμφυλίου πολέμου, ιδιωτικών αγρών και όχι η αποδέσμευση από το καθεστώς προστασίας των εκχερσωθέντων κατά την ίδια περίοδο δασών» (ΣτΕ 3029/2015. Ομοίως, 5448/2012, 2274/2014).

Το θέμα των αγρών που δασώθηκαν, εν σχέσει προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς και τη διαχείρισή τους, ρυθμίζεται πλέον ειδικότερα από την υ.α. υπ' αριθμ. 136255/683 (ΦΕΚ Β' 767/22-03-2016), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση, μεταξύ άλλων, των διατάξεων της παρ. 14 του άρθρου 42 του ν. 4280/2014 «Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση - Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών - Ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις», του άρθρου 67 του ν. 998/1979, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 39 του ν. 4280/2014, της παρ. 15 του άρθρου 52 του ν. 4280/2014, και της παρ. 9 του άρθρου 12 του ν. 4315/2014 «Πράξεις εισφοράς σε γη και σε χρήμα - Ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις και άλλες διατάξεις».

Για την υπαγωγή των εν λόγω εκτάσεων στο άρθρο 67 του ν. 998/1979 και, κατά συνέπεια, την εξαίρεσή τους από την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς οι ακόλουθες προϋποθέσεις: «(α) οι εκτάσεις [να] εμφανίζονται ως αγροτικές στις Α/Φ του 1945 ή εφόσον αυτές δεν είναι ευκρινείς του έτους 1960, και δασώθηκαν μεταγενέστερα λόγω εγκατάλειψης (δηλαδή πρέπει οι εκτάσεις να εμφανίζουν κατά το χρόνο εξέτασής τους δασική μορφή), και (β) [να] υπάρχουν για τις εκτάσεις αυτές τίτλοι ιδιοκτησίας οι οποίοι ανάγονται σε χρόνο προγενέστερο της 23ης Φεβρουαρίου 1946 και [να] έχουν μεταγραφεί» (άρθρα 1 και 2 ανωτέρω υ.α.

υπ' αριθμ. 136255/683). Εξ άλλου, «Εκτάσεις που εμφανίζονται με αγροτική μορφή στις Α/Φ του 1945 ή εφόσον αυτές δεν είναι ευκρινείς του έτους 1960, και δασώθηκαν μεταγενέστερα λόγω εγκατάλειψης, αποκτώντας το χαρακτήρα της παραγράφου 2 άρθρου 3 Νόμου 998/1979 ως ισχύει και οι οποίες στερούνται των παραπάνω τίτλων αλλά έχουν τίτλους ιδιοκτησίας σε χρόνο μεταγενέστερο της 23ης Φεβρουαρίου 1946 και όχι νεότερου των δέκα ετών μέχρι την ημέρα δημοσίευσης του Νόμου 4280/2014 (δηλαδή την 8-8-2004), μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για γεωργική και δενδροκομική εκμετάλλευση» (άρθρο 4 υ.α. υπ' αριθμ. 136255/683).

Β. Με την παρ. 2 του άρθρου 6, αντικαθίσταται η παρ. 3 του άρθρου 67 του ν. 998/1979, ώστε ο χαρακτηρισμός έκτασης ως δάσους ή δασικής, προκειμένου να εφαρμοσθούν οι διατάξεις του άρθρου 67 του ν. 998/1979, πέραν της πράξης χαρακτηρισμού, κατά τη διαδικασία του άρθρου 14, να διενεργείται από την Επιτροπή Δασολογίου Περιφερειακής Ενότητας της παρ. 5 του άρθρου 26 του ν. 3889/2010, εφόσον υπάρχει αναρτημένος, και όχι κυρωμένος, δασικός χάρτης.

Σχετικώς αναφέρεται ότι «Από την ανάρτηση έως και την κύρωση του δασικού χάρτη μεσολαβεί διάστημα από δύο (2) έως και έξι (6) μηνών (ανάλογα αν υπάρχουν αντιρρήσεις ή όχι) μέχρι την αποστολή στο ΦΕΚ του κυρωμένου τμήματος του δασικού χάρτη, επομένως το διάστημα αυτό δεν θα υπήρχε Επιτροπή αρμόδια για τον ειδικότερο χαρακτηρισμό. Με την προτεινόμενη ρύθμιση καθίσταται η Επιτροπή Δασολογίου αρμόδια από την ανάρτηση του δασικού χάρτη και με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη λειτουργία της διοίκησης ως προς την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 67». Εξ άλλου, «Εκτάσεις για τις οποίες ισχύουν τελεσίδικες πράξεις χαρακτηρισμού του άρθρου 14 και πληρούν τις προϋποθέσεις της παρούσας διάταξης μπορεί να υπαχθούν στην παράγραφο 1 εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα από τον ενδιαφερόμενο». Η ως άνω δυνατότητα παρέχεται στους πολίτες «διότι μεταξύ άλλων πολλές φορές από την έκδοση της πράξης χαρακτηρισμού έως σήμερα παρατηρείται η περίπτωση της δάσωσης της έκτασης που είχε χαρακτηριστεί ως μη δασική και με το υφιστάμενο καθεστώς δεν μπορούσε να ενταχθεί στις διατάξεις του άρθρου 67» (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 5).

Παρατηρείται ότι σε περίπτωση κύρωσης και θεώρησης του δασικού χάρτη, δεν αποκλείεται, εφόσον δεν ορίζεται κάτι διαφορετικό, αντίθετος χαρακτηρισμός της εν λόγω έκτασης.

Γ. Για λόγους ορθής σύνταξης, θα ήταν σκόπιμο να αντικατασταθεί στο πρώτο εδάφιο της προστιθέμενης στο άρθρο 52 του ν. 4280/2014, διά της προτεινόμενης παρ. 5 του άρθρου 6, παράγραφο 22, η λέξη «διαχειρίζο-

νταν» από τη λέξη «ρυθμίζονταν». Επίσης, ερωτάται αν στην ίδια διάταξη, αντί της αναφερόμενης κατάρτισης των δασικών χαρτών ως χρονικού σημείου μέχρι το οποίο εκδίδεται η αναφερόμενη διαπιστωτική πράξη της διοίκησης, νοείται η θεώρηση ή η ανάρτηση των δασικών χαρτών από την αρμόδια αρχή.

Αθήνα 7.4.2017

Οι εισηγήτριες
Αλεξάνδρα Καρέτσου
Επιστημονική Συνεργάτις
Γεωργία Μακροπούλου
Ειδική Επιστημονική Συνεργάτις

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοθετικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών